

Vår adress

Verksamhetsstöd
Borlänge kommun

Adress

Hållbarhetsutskottet

Besöksadress

Röda vägen 50

Handläggare, telefon, e-post

Pilvi Mattila Sundberg

pilvi.mattila.sundberg@borlange.se

Nämnd

Datum

§

Yttrande över SOU 2017:60 "Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik"

Sammanfattning

Borlänge kommun är remissinstans för regeringens utredning om en stärkt minoritetspolitik. På regeringens uppdrag har utredningen gjort en översyn över lagen 2009:724 om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt analyserat och lämnat förslag på hur efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter ska säkras. Utredningen föreslår bland annat att lagen förtydligas och att nationella minoriteternas rättigheter som idag definieras i minoritetslagen också ska skrivas in i skollagen, patientlagen och hälso- och sjukvårdslagen.

Kommunens yttrande avser de delar i utredningen där kommunen ställer sig frågande och där synpunkter bör beaktas eller kommenteras.

Kapitel 3 Överblick och övergripande bedömningar

3.5.1 Judar, s. 59

Utredningen skriver bl. a: Ett fungerande och trovärdigt skydd mot växande antisemitism, antiziganism och rasism kan emellertid inte betraktas som enbart en minoritetspolitisk fråga. Det är snarare många gånger en fråga om personlig säkerhet och om grundläggande anspråk på skydd mot brott och diskriminering som delas av alla medborgare och som främst är ett ansvar för de brottsbekämpande myndigheterna.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun instämmer i att brottsbekämpning inte är minoritetspolitikens ansvar men vill betona vikten av att diskutera säkerhetsfrågor också i minoritetspolitiska sammanhang. Att tala om personlig säkerhet kan vara problematiskt. Detta handlar om utsatta grupper och det handlar inte nödvändigtvis om brottslighet. Säkerhet kan vara mer subtill än så. Det handlar om hot och händelser som skickar signaler som riskerar att tysta en hel grupp. Konsekvensen blir självzensur där man kanske undviker att säga sin mening eller ens

uppges sin identitet till att börja med utifrån rädslan om att det skulle kunna få följder. Allt man vill åstadkomma faller om minoriteter inte upplever sig trygga i att hävda sina rättigheter.

3.7 Behov av mer kunskap om eventuella skillnader mellan könen, s. 67

Utredningens bedömning: Det saknas kunskap kring skillnader i levnadsvillkor mellan kvinnor och män som tillhör de nationella minoriteterna. De studier som finns tyder på att kvinnor som tillhör nationella minoriteter är särskilt utsatta.

Utredningens förslag: Regeringen bör överväga att ge den nya jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att i sin verksamhet särskilt beakta de nationella minoriteternas situation.

Borlänge kommuns kommentar: I grupper där könsroller är starka är detta speciellt viktigt. Borlänge kommun vill också förtydliga behovet att beakta HBTQ-personernas situation inom nationella minoriteter.

Kapitel 4 Utvärdering av minoritetslagstiftningen

4. 2. 2 En stärkt medvetenhet om minoritetspolitiken, s.90

Utredningens förslag: Det bör införas en skyldighet för samtliga landets kommuner och landsting att anta dokumenterade mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet, av vilka ska framgå hur de ska följas upp. Kommuner och landsting bör även vara skyldiga att på begäran lämna uppgift om dessa mål och riktlinjer till uppföljningsmyndigheten. Kommuner och landsting bör även vara skyldiga att göra de kartläggningar som behövs för det minoritetspolitiska arbetet.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun instämmer i förslaget, på detta sätt skulle kommuner och landsting också utanför förvaltningsområden ha ett medvetet förhållande till alla fem nationella minoriteter. Diskussionen om säkerhet måste dock finnas med och respektive förvaltningar måste ha kunskap om hur säkerhetsaspekten påverkar.

4. 3. 2 Ett förtydligande av vad det innebär att samråda, s. 100

Utredningens bedömning: Bestämmelsen om inflytande och samråd är otydlig och ger utrymme för allt för stort tolkningsutrymme. Vad samråd är bör tydligare definieras. Uttrycket representanter bör inte användas i bestämmelsen, då det kan uppfattas syfta enbart på företrädare för föreningar.

Utredningens förslag: Det bör anges i minoritetslagen att samråd innebär en strukturerad dialog mellan myndigheter och de nationella minoriteterna i syfte att de nationella minoriteternas behov och synpunkter ska kunna beaktas i beslutsfattandet. Uttrycket ”representanter för” bör tas bort ur lagen.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun instämmer att det är viktigt att förstärka medborgardialog och tydliggöra vad det innebär att samråda, men saknar diskussionen om svårigheter att uppfylla lagens skyldigheter om vissa minoriteter känner sig tvungna att förbli osynliga i mindre städer på grund av säkerhetsskäl.

4. 3. 4 Förutsättningarna för barn och ungdomar bör beaktas särskilt, s. 110

Utredningens bedömning: Barn och ungas behov av inflytande i minoritetspolitiken är centralt och måste beaktas vid alla de beslut som rör barn och unga som tillhör någon av de nationella minoriteterna.

Utredningens förslag: Det bör framgå av bestämmelsen i 5 § minoritetslagen att förvaltningsmyndigheterna särskilt ska beakta förutsättningarna för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun tycker att detta är en mycket viktig poäng. I mindre städer som tillhör finska förvaltningsområdet är den mest synliga gruppen ofta äldre och det kan vara svårt att motivera varför kommunen borde satsa på barn och unga. Om man vill att nationella minoriteter ska överleva behöver man dock satsa på yngre generationer.

Kapitel 5 Uppföljning av minoritetslagen m.m.

5. 2. En nystart för uppföljning och samordning av minoritetspolitiken, s. 130

Utredningens bedömning: Den nuvarande ordningen för samordning och uppföljning har brister. Det är helt uppenbart att ordningen inte i tillräcklig utsträckning har bidragit till att grundskyddet fått något större genomslag hos kommuner och landsting. Ordningen har inte heller varit tillräckligt effektiv med avseende på uppföljningen och återrapporteringen av tillämpningen av minoritetslagen. Det finns ett tydligt behov av förändring.

Utredningens förslag: Regeringen bör inrätta en särskild myndighet för uppdraget att följa upp, främja och samordna minoritetspolitiken. Uppdraget bör ligga på en myndighet i stället för på två. Regeringen bör i anslutning till inrättandet av myndigheten säkerställa att en analys av uppdragets inriktning och mål görs. Regeringen bör vidare överväga behovet av utökade resurser för uppföljning och samordning samt dessutom särskilt tydliggöra uppföljningsmyndighetens ansvar för främjande av minoritetspolitikens efterlevnad i hela landet.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun bedömer det som troligt att det blir tydligare med en myndighet där kompetensen skulle vara samlad på ett ställe. Inrättandet av en ny myndighet som ansvarar för minoritetspolitiken skulle förhoppningsvis göra minoritetspolitiken synligare. Borlänge kommun är dock orolig för att det kan ske en del kompetensförlust när Samedlingen och Länsstyrelsen i Stockholms län fräntas sina minoritetspolitiska uppgifter. Detta kan eventuellt motverkas med den nya myndighetens geografiska placering.

Kapitel 6 Förskola på minoritetsspråk m.m.

6.2.1 Stöd till förskolans huvudmän, s. 155

Utredningens bedömning: Utredningen visar att det finns ett behov av stöd till huvudmän i förskolan när det gäller nationella minoritetsspråk. Om förskolan på allvar ska kunna fylla en funktion i revitaliseringen (D.v.s. parallell inlärning av svenska språket och minoritetsspråket av de nationella minoritetsspråken) behöver stöd kring metodik tas fram. Det finns även behov av stöd kring tillämpningen av de föreslagna nya bestämmelserna avseende kommuners skyldighet att erbjuda förskola på finska, meänkieli och samiska inom förvaltningsområden.

Förslag: Regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att, i samråd med berörda myndigheter och organisationer, ta fram stöd om förskola på minoritetsspråk i förvaltningsområden, samt fortbildning och annat metodstöd för förskollärare och annan personal i förskolan som ska arbeta med språkrevitalisering.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun instämmer i vikten av framtagande av stöd om förskola på minoritetsspråk i förvaltningsområden samt fortbildning och metodstöd för förskollärare och annan personal i förskolan. Borlänge kommun föreslår att man även ser över nationella stödinsatser till huvudmannen i genomförande och organisation av fortbildningen.

6.3.2 En tydligare reglering av kommunernas skyldigheter, s. 166

Utredningens bedömning: Den nuvarande regleringen i 17 § minoritetslagen kan ge utrymme för en alltför restriktiv tolkning och avspeglar varken lagstiftarens intentioner eller Sveriges internationella åtaganden. Regleringen behöver förtydligas.

Förslag: Bestämmelsen om rätt att inom förvaltningsområdena erbjudas förskola bör förtydligas så att föreskriften att kommunen ska erbjuda ”hela eller delar av verksamheten” ersätts med att kommunen ska erbjuda hela eller en väsentlig del av utbildningen i förskolan på minoritetsspråket. Motsvarande förtydligande bör göras avseende viss annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kap. skollagen, dock med beaktande av de särskilda förutsättningar som gäller för sådan verksamhet.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun instämmer i vikten av förtydligandet av bestämmelsen för att säkerställa en godtagbar del av utbildningen i förskolan på minoritetsspråket och därmed våra åtaganden genom språkstadgan. Borlänge kommun instämmer även med förslaget att utveckla hur man tolkar och tillämpar uttrycket ”väsentlig” med utgångspunkt i forskning och med stöd från Skolverket och andra behöriga myndigheter. I utredningen beskrivs hur kommunerna behöver ha planer för att lösa personalförsörjningen och därmed klara av förslaget med det utökade uppdraget. Borlänge kommun ser att planer för att lösa personalförsörjningen innebär utmaningar och efterfrågar därav konkreta stödinsatser för huvudmannen att utarbeta dessa planer.

6.3.4 Förskola på minoritetsspråk ska erbjudas inom fyra månader, s. 171

Förslag: Skollagen bör förtydligas så att det framgår att kommuner inom förvaltningsområdena är skyldiga att erbjuda det barn vars vårdnadshavare begär det plats i förskola som bedrivs på finska, meänkieli eller samiska inom fyra månader från att vårdnadshavaren anmält önskemål.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun ställer sig inte bakom förslaget. En tidsangivelse på fyra månader innebär stora utmaningar för huvudmannen, både ur ett praktiskt organisatoriskt perspektiv samt för att säkerställa kompetens som krävs för att bedriva fullständig förskoleverksamhet på minoritetsspråket inom föreslagen tidsperiod.

6.3.6 Samordning av beredning av förslag, s. 173

Utredningens bedömning: Det vore önskvärt att regeringen samordnade beredningen av denna utrednings förslag avseende förskolan med beredningen av det kommande betänkandet från Utredningen förbättrade möjligheter för elever att utveckla sitt nationella minoritetsspråk.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun instämmer i vikten av att samordna beredningen av denna utrednings förslag med beredningen av det kommande betänkandet avseende grundskolan och gymnasiet (dir2016:116 Förbättrade möjligheter för elever att utveckla sitt nationella minoritetsspråk.) för att säkerställa att undervisningen i de nationella minoritetsspråken från förskole- till grundskole- och gymnasienivå bildar en obruten kedja.

Kapitel 9 De nationella minoriteternas behov inom hälso- och sjukvård

9. 3. 1. Nationella minoriteternas rättigheter behöver förstärkas inom hälso- och sjukvård, s. 216

Utredningens bedömning: De nationella minoriteternas rättigheter beaktas inte i tillräcklig utsträckning inom hälso- och sjukvård. Hälso- och sjukvårdspersonal behöver få grundläggande kunskaper om nationella minoriteters livssituation och kultur för att kunna leva upp till kravet på god vård och hälsa på lika villkor. Det viktigaste är att förankra ett minoritetsperspektiv inom hela hälso- och sjukvården.

Utredningens förslag: Regeringen bör införa ett krav på kunskap om de nationella minoriteterna samt deras hälsosituation och olika behov i vårdutbildningar på högskolenivå. Nationella minoriteter bör lyftas fram särskilt i patientlagen och hälso- och sjukvårdslagen.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun ställer sig bakom utredningens förslag, men ställer sig frågande varför förslaget bara rör sjuksköterske- och läkarutbildningar. Eftersom utredningen har kommit fram till att det är viktigt att förankra ett minoritetsperspektiv inom hela hälso- och sjukvården ska även övrig legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal omfattas av utredningens förslag om krav på kunskap om nationella minoriteter.

9. 3. 3 Tydligare uppdrag till myndigheter att följa utvecklingen, s. 222

Utredningens förslag: Regeringen bör ge lämpliga myndigheter på hälso- och sjukvårdsområdet i uppdrag att följa hälsoutvecklingen och de nationella minoriteternas behov inom hälso- och sjukvården. I uppdraget bör också ingå att sprida goda exempel och möjliggöra erfarenhetsutbyte mellan landsting i och utanför förvaltningsområden.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun har uppmärksammat att utredningen fokuserar mest på landstingen när det handlar om hälso- och sjukvård och vill påminna att kommunerna sköter en stor del av hälso- och sjukvården, till exempel det som sker i olika boenden och hemmen. Borlänge kommun bedömer det som viktigt att kommunerna får lika mycket stöd som landstinget i sitt hälso- och sjukvårdsarbete med nationella minoriteter.

Kapitel 11 Kunskapshöjande och synliggörande åtgärder

11. 4. 4 Vikten av förebilder och synlighet inom kulturen, s. 245

Utredningens bedömning: Starka förebilder som syns inom populärkulturen eller film, tv-serier och konst av kulturproducenter som tillhör nationella minoriteter kan ofta vara mer betydelsefulla

för bilden av minoriteterna i majoritetssamhället än statliga kunskapshöjande åtgärder. Det är viktigt att ett nationellt minoritetsperspektiv genomsyrar de stödsystem som finns för kulturlivet.

Utredningens förslag: Regeringen bör ge Riksantikvarieämbetet, Myndigheten för kulturanalys och Statens historiska museer ett tydligt uppdrag att inkludera de nationella minoriteterna i sina uppdrag. Kungliga Biblioteket bör inom ramen för sitt uppdrag angående en nationell biblioteksstrategi ge de nationella minoritetsspråken en uttalad plats i bibliotekets verksamhet. Regeringen bör dessutom i sina riktlinjer för bidrag till Riksteatern ge ett uppdrag att också inkludera ett nationellt minoritetsperspektiv.

Borlänge kommuns kommentar: Borlänge kommun anser att detta är av stor vikt. Synlighet är viktigt för majoritetssamhällets förståelse för nationella minoriteter samt en viktig faktor för minoriteternas yngre generationer för att de ska hitta sina minoritetsidentiteter. Borlänge kommun anser att speciellt biblioteken i egenskap av kommunbornas gemensamma vardagsrum har en stor roll i att synliggöra nationella minoriteter i kommuner.

Kapitel 12 Övriga frågor som regeringen bör uppmärksamma

12. 1 Språk som diskrimineringsgrund, s. 249

Utredningens bedömning: Om regeringen införde en rätt att åberopa språk som diskrimineringsgrund skulle det i första hand innebära ett stärkt skydd mot diskriminering som har samband med språk, vilket också skulle kunna ha en positiv effekt för att hävda de nationella minoritetsrättigheterna.

Utredningens förslag: Regeringen bör i lämpligt sammanhang pröva frågan om att införa språk som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen.

Borlänge kommuns kommentar: Detta är viktigt eftersom det fortfarande förekommer att minoritetsspråkstalarare blir ombedda att inte tala sitt minoritetsspråk offentligt, till exempel på arbetsplatsen. Rätten att använda sitt språk är den samma som att rätten att vara sig själv.

12. 6 Historiska kränkningar, s. 257

Utredningens bedömning: De nationella minoriteterna har under lång tid osynliggjorts och utsatts för övergrepp i det svenska samhället. Detta gör behovet av ett uthålligt försoningsarbete mellan samhället och de nationella minoriteterna nödvändigt. Regeringen bör säkerställa förutsättningarna för ett oberoende och hos de nationella minoriteterna legitimt och förankrat försoningsarbete rörande det osynliggörande och de övergrepp som dessa utsatts för i Sverige fram till i dag.

Borlänge kommuns kommentar: För att öka majoritetssamhällets förståelse för nationella minoriteter är det av stor vikt att majoritetssamhället också blir medveten om kränkningar och övergrepp som minoriteterna har blivit utsatta av det svenska samhället. Dock är det svårt för ett förvandlande försoningsarbete att ske så länge nationella minoriteter fortfarande upplever att de blir kränkta i det svenska samhället.

12. 7 Behovet av institutioner, s. 258

Utredningens bedömning: Regeringen bör i det fortsatta arbetet med att utveckla den nationella minoritetspolitiken särskilt uppmärksamma behovet av att bygga upp starka institutioner för de nationella minoriteternas språk och kultur.

Borlänge kommuns kommentar: Utredningen nämner Finlandsinstitutets bibliotek som landets enda bibliotek som är specialiserat på finskspråkig litteratur. Detta faktum ställer finskspråkiga litteraturläskare i en ojämnställd position beroende på var i Sverige de bor, eftersom Finlandsinstitutet lånar ut böcker endast inom Stockholms län. Trots att kommunala bibliotek har ett fungerande fjärrlånesystem är inte kommunala bibliotekens utbud lika täckande som det som Finlandsinstitutets bibliotek har.

Borlänge kommun anser att finskspråkiga läsare i hela Sverige ska ha tillgång till ett varierat och tillräckligt utbud av finska klassiker, samtidslitteratur, faktaböcker, poesi och drama.